

3.7.2012

Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osastolle

Pakolaisneuvonta ry:n lausunto ulkomaalaisten säilöön ottamista koskevan tilastoinnin nykytilaa ja kehittämistä koskevista ehdotuksista (SM 072:00/2011)

Pakolaisneuvonta ry kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksista ulkomaalaisten säilöönoton tilastoinnin kehittämiseksi.

Pakolaisneuvonta pitää erittäin tärkeänä, että säilöönoton tilastointia kehitetään. Asianmukaisen tilastoinnin avulla säilöönottokäytäntöjä voidaan seurata ja epäkohtiin voidaan puuttua.

Säilöön ottamista koskevan tilastoinnin nykytila

Tämän hetkinen tilanne, jossa ei ole mahdollista saada tarkkoja tilastoja ulkomaalaislain nojalla tapahtuvista vapaudenriistoista, on huolestuttava. Pakolaisneuvonta on jo aikaisemmin arvostellut sitä, että tilastointi on ollut ristiriitaista ja puutteellista. Lisäksi luvuissa on esiintynyt päällekkäisyyksiä, eivätkä tiedot ole olleet julkisesti saatavilla.

Ylikansalliset ihmisoikeuselimet ovat olleet huolestuneita säilöönottojen määrästä sekä niiden toistuvuudesta ja pituudesta. Mm. YK:n Kidutuksen vastainen komitea Suomea koskevissa loppupäätelmissään 3.6.2011 ilmaisi huolensa siitä, että turvapaikanhakijoita ja määräysten vastaisesti maahan saapuneita henkilöitä otetaan säilöön paitsi Metsälän säilöönottoyksikköön myös poliisin ja rajavartiolaitoksen säilöönottotiloihin, jotka eivät sovellu säilössä pitämiseen ulkomaalaislainsäädännön mukaisesti. Komitea myös suositteli Suomea luomaan järjestelmän, jonka avulla tutkitaan ulkomaalaisten säilöön ottamista.

Keskeinen ongelma on myös se, että huoltajansa mukana olevan alle 12-vuotiaan säilöönotosta ei välttämättä edes tehdä omaa päätöstä, jolloin tietoa näiden kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien turvapaikanhakijoiden säilöönotosta ei saada lainkaan.

Kehittämisehdotukset

Työryhmän ehdotukset säilöön ottamisen tilastoinnin kehittämisestä ovat pääosin tarpeellisia ja kannatettavia. Pakolaisneuvonta haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota ehdotukseen siitä, että VITJA- järjestelmään olisi mahdollista kirjata myös säilöön otetun ruokailu, ulkoilutus, lääkitys yms. Henkilötietolain 11 §:n 4 kohdan mukaan terveydentilaa koskevat tiedot ovat arkaluonteisia. Henkilötietolain 11 §:n 1, 2 ja 4-6 kohdissa tarkoitettuja tietoja saa kerätä ja tallettaa poliisin henkilörekisteriin ja muutoin käsitellä ainoastaan silloin, kun se on poliisin yksittäisen tehtävän suorittamiseksi välttämätöntä. Pykälän 4 kohdassa tarkoitettuja tietoja saa lisäksi kerätä ja tallettaa poliisin henkilötietorekisteriin ja muutoin käsitellä silloin, kun se on rekisteröidyn oman turvallisuuden tai poliisin työturvallisuuden varmistamiseksi välttämätöntä.

Pakolaisneuvonta painottaa, että mikäli Metsälän säilöönottoyksikön tilastotietojen kirjaajille annetaan käyttöoikeudet VITJA-järjestelmään, oikeudet tulee rajata ehdottomasti vain tietojen kirjaamiseen.

Vaihtoehtoisten turvaamiskeinojen kirjaaminen on erittäin tarpeellista. Pakolaisneuvonnan mielestä turvapaikanhakijoiden säilöönottoa käytetään Suomessa usein tarpeettomasti ja liiallisesti. Kynnys ottaa turvapaikanhakija säilöön on liian matala, ja lisäksi se vaihtelee paikkakunnasta ja viranomaisesta toiseen. Ilmoittautumisvelvollisuuden tai muun ensisijaisen pakkokeinon käyttämisen kirjaaminen rekisteriin antaisi ainakin suuntaa säilöönoton alueellisista eroista.

Luotettavien ja tarkkojen tilastotietojen saaminen tulee varmistaa jo ennen VITJA-järjestelmän käyttöönottoa. Pakolaisneuvonnan mielestä on ehdottoman tärkeää, että ylimenokauden ajaksi 2012–2013 luodaan toimiva järjestelmä, jota pidetään yllä keskitetysti. Erityisesti alaikäisten säilöönottojen tarkkaan tilastointiin on syytä kiinnittää huomiota ja rekisteriin tulee kirjata jokainen alaikäinen, riippumatta siitä onko hänelle tehty erillinen säilöönottopäätös.

Marjaana Laine
johtava lakimies
Pakolaisneuvonta ry